

M&O groep

Rapport audit onderwijs ondersteuningsaanbod IVO basisonderwijs

Naam onderwijsvoorziening: IJplein

Datum bezoek: 9 april 2013

In opdracht van: Stichting Openbaar Onderwijs Noord

Rapporteur: Sicco Baas
M&O-groep, 's-Hertogenbosch
April 2013

Inhoudsopgave

1. Inleiding	2
2. De opbrengsten van het schoolbezoek	4
2.1 Het onderwijsconcept.....	4
2.2 De voorzieningen op de vijf velden.....	6
3. Grenzen en groeimogelijkheden van de school.....	9
3.1 Groeimogelijkheden en grenzen v.w.b. onderwijsconcept	9
3.2 Groeimogelijkheden en grenzen v.w.b. voorzieningen op de vijf velden.....	13
4. Tot slot.....	16
Bijlage 1: Enkele landelijke kengetallen	17
Bijlage 2: Speciale onderwijsondersteuning per schoolprofiel	18

1. Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer uw school tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar een andere school, een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Scholen verschillen in de onderwijsondersteuning die zij (kunnen) bieden. Uit verwijsgedrag van scholen bijvoorbeeld blijkt dit heel duidelijk: een leerling waarbij de ene school tegen de grenzen van haar onderwijsondersteuning aanloopt, kan op een andere school zonder al te veel inspanning passend onderwijs krijgen. Soms is de reden makkelijk aanwijsbaar: een school in een gebouw met veel trappen en weinig ruimte is niet zomaar passend voor een leerling in een rolstoel. Maar meestal is het lastiger om aan te geven wanneer een leerling niet en wanneer wel op de school terecht kan.

Zowel voor de school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van onderwijs ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning te versterken en eventueel uit te breiden.

In de audit is gekeken naar de 'match' tussen de onderwijsbehoeften³ van de leerlingen uit het voedingsgebied van de school met het onderwijsaanbod van de school. Deze match tussen vraag en aanbod is in kaart gebracht in termen van kenmerken van het onderwijs ondersteuningsaanbod, van de school dus.

Het profiel van het onderwijs ondersteuningsaanbod van een reguliere school wordt bepaald door:

- de mate waarin het onderwijsconcept bijdraagt aan het zich geaccepteerd voelen van de leerling met speciale onderwijsbehoeften;
- de positie op vijf velden van onderwijsbehoefte:
 1. de hoeveelheid aandacht/handen in de groep;
 2. speciale onderwijsmaterialen;
 3. de ruimtelijke omgeving;
 4. expertise;
 5. samenwerking met externe instanties die zich ook met de ondersteuning voor het kind bezighouden.

¹ Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'school' wordt steeds bedoeld 'school of andere eenheid van onderwijsondersteuning'.

² Waar in dit rapport kortheidshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

³ De onderwijsbehoefte is de instructie en ondersteuning die de leerling in de onderwijssituatie nodig heeft om een volgende stap te kunnen maken in het eigen proces van cognitieve en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Informatie over deze kenmerken is verzameld door:

- een half gestructureerd interview/gesprek;
- half gestructureerde observaties in groepen, met name ter ondersteuning van de bevindingen over het gehanteerde onderwijsconcept en het daarbij horende klassenmanagement;
- een gesprek met het schoolteam waarin de opvattingen rond en het draagvlak voor het onderwijs aan leerlingen met speciale onderwijsbehoeften aan de orde komt.

In het gesprek met het schoolteam zijn de eerste indrukken vanuit het interview en de observaties verwerkt.

In dit rapport doen wij verslag van onze bevindingen. Wij wijzen er op dat de informatieverzameling weliswaar uitgebreid en veelzijdig was, maar beperkt is door het karakter van een momentopname.

2. De opbrengsten van het schoolbezoek

2.1 Het onderwijsconcept

Korte karakterisering van de school

Basisschool IJplein is gelegen op een prachtige locatie aan Het IJ in Amsterdam Noord. Het is de school voor de hele buurt en de leerlingen komen uit de directe omgeving. Het is een brede school en er wordt met diverse partners samengewerkt, o.a. met de voorschool IJkleintje. IJkleintje is gehuisvest in een lokatie aan de overkant van de straat waar ook 3 kleutergroepen zijn gehuisvest. De voorschoolgroepen werken samen met de kleutergroepen volgens het programma Kaleidoscoop. Het leerlingenaantal was per 1 okt. 2013, 216. Ten tijde van de audit werd de school bezocht door 230 leerlingen. De leerlingen zijn als volgt verdeeld over de groepen: 3 groepen 1/2, 1 groep 2, 1 groep 3, 4, 5 en 8 en 2 groepen 6 en 7, in totaal 12 groepen. Er wordt bewust gekozen voor enkelvoudige groepen, behalve groepen 1/2.

In hoeverre heeft de school te maken met verschillen tussen leerlingen?

De school wordt bezocht door 131 leerlingen met een leerlingengewicht, te weten; 31 leerlingen met 0,3 en 100 met 1,2 dit betekent dat de school voor 57 % van de leerlingen gebruik kan maken van de gewichtenregeling. Deze extra faciliteiten worden zoveel mogelijk ingezet voor de groepen, dit betekent dat het leerlingenaantal per groep gemiddeld 19 kinderen is.

Gemiddeld scoort 20 % van de leerlingen op Cito A niveau, zo'n 70 % scoort B, C niveau en 10% scoort D, E niveau. Dit betekent dat het grootste deel van de kinderen op gemiddeld niveau presteert, er enkele uitschieters naar beneden zijn en iets meer uitschieters naar boven.

De verschillen tussen leerlingen onderling zijn niet extreem. Wel geeft de school aan dat bij veel leerlingen de taalontwikkeling achterblijft en dat zij hierin veel investeert. Voor het kwaliteitsonderzoek van de inspectie zit IJplein in het basisarrangement en zijn dit schooljaar de Cito eindopbrengsten op 537, dat is ruim boven de gemiddelde eindscore in Nederland. Hoewel de wijk waar de school zich in bevindt een Vogelaarwijk is en veel gezinnen in een achterstandsituatie verkeren, lukt het IJplein goed om goed te presteren.

Hoe wordt binnen de school op speciale onderwijsbehoeften gereageerd?

Het team probeert zoveel mogelijk te differentiëren en werkt sinds vorig jaar met het ADI-model (Activerende Directe Instructie) waarbij er 3 instructieniveaus gehanteerd worden en gewerkt wordt met groepsplannen. Nu nog voor rekenen, dit wordt dit jaar uitgebreid met technisch- en begrijpend lezen. Verder wordt de methodiek van Zelfstandig Werken gehanteerd en wordt er gewerkt met weektaken. Het management en de IB-ers zijn samen met een externe begeleider nog volop bezig met het implementatietraject, waardoor er o.a. veel klassenbezoeken plaatsvinden. Leerlingen met speciale onderwijsbehoeften worden in principe binnen de eigen groep begeleid, geïntegreerd in de groepsaanpak. De school differentieert nog niet naar leerstijlen van kinderen. Als basisstof zijn de methodes leidend en geven de richting aan van de inhoud van het onderwijs. Op enkele uitzonderingen na kan het team van IJplein goed voorzien in de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

Na groep 4 blijven de kinderen niet meer zitten. Uit de gegevens blijkt dat geregeld kleuterverlenging plaatsvindt, gemiddeld 5 keer per jaar. De afgelopen 3 jaar is er gemiddeld 1 leerling verwezen naar het SBO en 2 leerlingen naar het SO, hoofdzakelijk cluster 2. Er zitten 3 leerlingen op een eigen leerlijn voor een specifiek vakgebied, deze hebben een ontwikkelingsperspectief.

De gesproken ouders geven aan dat het team van IJplein hen op tijd benadert wanneer de school vindt dat het kind zich niet zo ontwikkelt zoals zij graag zou willen. De school luistert goed naar de ouders en zij vinden dat zij altijd welkom zijn om met de leerkracht, IB-er of directie in gesprek te gaan.

De school is erg bezig met omgangsvormen, iedere ochtend staat de leerkracht voor de deur en wordt een hand gegeven en goedenmorgen gewenst. Bij het verlaten van de school geven de leerlingen weer een hand aan de juf of meester. Ook met ouders wordt geregeld een praatje gemaakt. Uit het oudertevredenheidsonderzoek kwam naar voren dat de ouders beter geïnformeerd wilden worden over de vorderingen van hun kinderen. De school heeft zich toen goed voorbereid op de ouder-kindgesprekken, daarna hebben de leerkrachten per leerling ongeveer een half uur met de ouders over de leervorderingen gesproken. Deze gesprekken werden ondersteund door de gegevens uit ParnasSys, waarbij o.a. grafieken zijn gebruikt. De ouders vonden dit zeer informatief, dit heeft geleid tot het besluit dat ieder jaar een keer op deze wijze de ouder-kindgesprekken plaatsvinden.

Tijdens het gesprek blijkt dat gedragsproblematiek veelvuldig voorkomt, maar dat dit niet zo extreem is dat hier apart beleid op gevoerd moet worden. Incidenteel een heftig gedragsprobleem, dit is niet structureel. De wijze waarop team omgaat met omgangsvormen, ruzies oplost en bezig is met het aanleren van sociale vaardigheden is hier debet aan.

Schoolconcept IJplein	1	2	3	4	
Overdragen van kennis		X			Zelf ontdekken
Kennis verwerven			X		Werken met kennis
Klassikaal leren		X	X		Individueel en groepsleren
Sturing van het leren door de lkr.	X				Kinderen sturen eigen leren
Alle leerlingen op bepaald basisniveau brengen					Maximale uit elke leerling halen
Leerstof bepaalt de leerweg			X		Beginsituatie van de leerling bepaalt de leerweg
Nadruk op gestructureerde opdrachten	X				Nadruk op vrije opdrachten
Beoordeling van prestaties o.b.v. gelijke normering	X				Beoordeling van leervorderingen o.b.v. beginsituatie van leerlingen
Beoordeling door de leerkracht	X				Zelfbeoordeling door de leerling
Evaluatie onderwijs o.b.v. leervorderingen groep		X	X		Evaluatie onderwijs o.b.v. leervorderingen individuele leerling
Evaluatie onderwijs door de lkr.			X		Evaluatie samen met leerlingen

De school wil steeds meer aan de rechterkant van bovenstaand schema scoren. Binnen de school is veel aandacht voor coöperatief leren, niet alleen voor de leerlingen, maar ook het team wordt gestimuleerd om veel samen te werken. In de dislocatie wordt eigenlijk met 3 kleutergroepen van ongeveer 20 kinderen gewerkt in één grote ruimte. Iedere groep heeft wel z'n eigen hoek, maar er zijn geen muren en deuren. Dit heeft tot gevolg dat niet alleen kleuters veel met elkaar samen doen, maar ook de leerkrachten werken hierdoor meer samen.

OBS IJplein organiseert veel activiteiten op het gebied van cultuur en heeft in haar gebouw een eigen theater. Verder wordt er veel samengewerkt met maatschappelijke organisaties en heeft zij de beschikking over een eigen techniek/handvaardigheid leerkracht. Ook tijdens deze activiteiten wordt veel aandacht besteed aan taalontwikkeling.

Hoe wordt de continuïteit van de onderwijsondersteuning voor elke leerling verzekerd?
Deze is verzekerd doordat alle leerlinggegevens via ParnasSys beschikbaar zijn. Verder zijn er groepsbesprekingen en worden de IBers geregeld gevraagd om eens te observeren of benaderd voor overleg over leerlingen. In principe voeren de leerkrachten alle oudergesprekken, soms samen met IB wanneer er specifieke problematiek aan de orde is. Taak van IB is bewaken van afspraken die betrekking hebben op extra leerlingondersteuning, toetsafname en inleveren van allerlei administratieve zaken van de leerkrachten.

Bij de overgang van de ene groep naar de andere groep vindt er warme overdracht plaats. De school geeft aan dat de doorgaande lijn, ook voor die kinderen die extra ondersteuning nodig hebben, gewaarborgd is.

2.2 De voorzieningen op de vijf velden

Wij beschrijven hier de voorzieningen van de school tegen de achtergrond van alle mogelijke voorzieningen die op dit moment op scholen, van wat voor soort dan ook, bestaan. In de praktijk heeft geen enkele school alle voorzieningen.

Van reguliere scholen kan, in de huidige verdeling van mensen en middelen onder de schoolsoorten, verwacht worden dat zij maar beperkt kunnen 'scoren' op deze velden van onderwijs ondersteuningsvoorzieningen. De basisvoorzieningen die elke reguliere school heeft uitgaande van een minimale rijksbekostiging, veronderstellen we aanwezig, en vermelden we dus niet.

Bij de flexibilisering van waar en hoe de 'extra' mensen en middelen vanuit ondersteuningsbekostiging worden ingezet, is het interessant na te gaan waar voor een school groeimogelijkheden liggen, en waar de grenzen zijn.

Veld 1: de hoeveelheid aandacht/handen in de klas

De extra handen waar IJplein in investeert is als volgt: De kleuters hebben voor 2 dagdelen per groep per week extra ondersteuning van een onderwijsassistent.

Groepen 3 t/m 8 hebben ieder 2 uur per week extra ondersteuning van een onderwijsassistent. Verder krijgen alle groepen wekelijks les van de leerkracht beeldende vorming (BEVO). Om de groepsgrootte laag te houden wordt de meeste formatieruimte ingezet voor de groepsleerkrachten, daardoor zijn de groepen relatief klein. De leerkrachten geven aan dat zij voldoende tijd hebben om de kinderen die dat nodig hebben extra te ondersteunen.

Veld 2: de onderwijsmaterialen

We kijken bij dit veld alleen naar specifieke materialen voor leerlingen met speciale onderwijsbehoeften. We laten de materialen die bijna op elke school te vinden zijn buiten beschouwing en maken dus geen opsomming van de orthotheek. Ook kunnen we in de audit niet nagaan in welke mate materialen daadwerkelijk gebruikt worden. OBS IJplein heeft het volgende beschikbaar:

Met speciale didactische kenmerken:

- Materialen die veel/snel lezen vermijden, nl. Ralfi-lezen;
- Materialen gericht op auditieve informatieverwerking, nl. betrekking op LGF leerlingen in het kader van taal/spraakontwikkeling.;
- Materialen gericht op visuele informatieverwerking, nl. betrekking op LGF leerlingen in het kader van taal/spraak ontwikkeling.

Met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken:

- Methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. BOM-lessen.

Veld 3: de ruimtelijke omgeving

OBS IJplein heeft een technieklokaal en een eigen theaterzaal. Verder heeft de school ruime gangen met nissen waar kinderen kunnen werken. Ook hebben een aantal lokalen een soortement van split-level inrichting, waar leerlingen tijdens de lessen gebruik van kunnen maken. Verder is de school niet ingericht voor leerlingen met een fysieke beperking.

Veld 4: de expertise

De eerste groep vragen betreft de teamexpertise. Daarmee wordt bedoeld op kennis en ervaring die geïntegreerd is in de teamaanpak en geïnternaliseerd in het handelen van alle medewerkers.

De volgende groep vragen gaan over de beschikbaarheid van specifieke, bij één of meer interne of externe collega's/partners aanwezige, expertise.

Het team heeft teamexpertise op het gebied van handelingsgericht werken en coöperatief leren.

IJplein ontwikkelt op dit moment teamexpertise op het gebied van oudergesprekken waarin de leerresultaten (opbrengsten) op begrijpelijke manier worden besproken. Per oudergesprek is eenmaal per jaar een half uur.

Op teamniveau wordt het gedrag van de leerlingen geregeld besproken. Bedoeling hiervan is om als team één lijn te trekken en met elkaar afstemmen wat acceptabel is en wat niet. Uiteraard wordt, indien nodig, het pestprotocol gehanteerd.

De beschikbaarheid van expertise (gecertificeerd) op specifieke gebieden is bij OBS IJplein als volgt:

Binnenschools	Buitenschools snel toegankelijk	Expertiseveld
nee	ja	Visuele beperkingen
nee	ja	Auditieve beperkingen
nee	ja	Spraakmoeilijkheden en taalstoornissen
nee	ja	Verstandelijke beperkingen
nee	ja	Motorische beperkingen
nee	ja	Beperkingen door chronische ziektes
nee	ja	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
nee	ja	ADHD en ADD
nee	ja	Angst- en hechtingsstoornissen
nee	ja	Overige psychiatrische aandoeningen
nee	ja	Gedragsproblemen
nee	ja	Dyslexie
nee	ja	Onderwijsachterstanden andere culturen

Veld 5: de samenwerking met andere instanties

De kinderen van 5 en 10 jaar worden door GGD-verpleegkundigen medisch onderzocht, uitkomsten worden met ouders en school besproken. Wanneer IJplein het nodig vindt, meldt zij kinderen aan bij de GGD-schoolarts. Ook kunnen ouders worden verwezen naar o.a. "positief opvoeden" of andere opvoedingsondersteunende trainingen.

	<i>nooit</i>	<i>sporadisch</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>	<i>gemeenschappelijk handelings- plan</i>	<i>contact- persoon*</i>
SMW	☐	☐	☐	☒	☐	IB & LK
Bureau Jeugdzorg	☐	☐	☒	☐	☐	IB & LK
GGD	☐	☐	☐	☒	☐	IB
GGZ	☒	☐	☐	☐	☐	
MEE	☐	☒	☐	☐	☐	
kinderziekenhuis	☒	☐	☐	☐	☐	
revalidatiekliniek	☒	☐	☐	☐	☐	
justitiële inrichting	☒	☐	☐	☐	☐	
KDC	☐	☒	☐	☐	☐	
MKD	☐	☒	☐	☐	☐	
Gemeente: VVE	☐	☐	☒	☐	☐	
Gemeente: brede school	☐	☐	☒	☐	☐	

Verder zijn er goede contacten met Spirit, PuntP, de buurtregisseur en de Leerplicht ambtenaar.

3. Grenzen en groeimogelijkheden van de school

3.1 Groeimogelijkheden en grenzen v.w.b. onderwijsconcept

Een basis voor onderwijs aan kinderen met diverse onderwijsbehoeften wordt gelegd door het onderwijsconcept van de school. Op het gebied van de diversiteit zijn twee kenmerken van het onderwijsconcept bepalend: het draagvlak binnen het team, en de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit laatste kenmerk kan worden gezien als een dimensie van methodegestuurd naar leerlingengestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode als leidraad hanteren⁴. Leerlingen die onvoldoende uit de weg kunnen met de standaardmethode krijgen herhalingsstof, extra instructie of verdiepingsstof – zoals die binnen de methode is gegeven. Het gemiddelde niveau en tempo van de standaardmethode is maatgevend. Scholen die dit concept welbewust hanteren zijn vaak van opvatting dat ‘een leerling bij de groep houden’ betekent dat de leerkracht zijn of haar uiterste best doet om de zwakkere leerling voor wat betreft zijn of haar prestaties zoveel mogelijk bij de gemiddelde groep aan te laten haken.

Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept afstemmen op de specifieke groep die op dat moment de klas vormt. De start ligt bij de individuele onderwijsbehoeften van leerlingen met hun individuele ontwikkelings- en leerlijnen. Het overzicht van die lijnen in de groep geeft mogelijkheid tot het bundelen van de leerlijnen waar deze (bijna) samenvallen. De instructieplanning wordt afgestemd op deze gebundelde leerlijnen. De werkvormen in de groep zijn vaak heterogeen, waardoor ‘een leerling bij de groep houden’ hier een gelijke betekenis heeft voor elke leerling. Bij een dergelijk concept worden veelal ook standaardmethoden en methodegebonden toetsen gebruikt, maar dan als middel zonder dat zij direct het didactisch en pedagogisch handelen sturen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

Van een extra vergroting van de range van onderwijsbehoeften in een klas is sprake bij combinatieklassen.

⁴ Onderzoek van de SLO wijst uit dat gemiddeld ongeveer tweederde van de lestijd op Nederlandse scholen met gebruik van standaardmethoden les wordt gegeven.

Leerkrachten op scholen die vooral methodegestuurd werken, rekken naarmate er meer verschillende kinderen in hun klas zitten, de mogelijkheden van hun onderwijsaanbod steeds verder op.

Manieren om binnen het methodegestuurde concept onderwijs te bieden aan leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften zijn o.a.:

- het groeperen van handelingsplannen;
- het werken in niveaugroepen;
- zelfstandig werken;
- vergroting van de expertise van de leerkracht;
- incidentele toepassing van vormen van leren in heterogene groepen;
- de keuze van methodes die heel veel ruimte bieden voor gedifferentieerd werken.

Omdat het uitgangspunt van de les bepaald is door de centrale aanpak van de methode, betekent elke nieuwe onderwijsbehoefte een extra aanpassing bij die aanpak. Wanneer veel aanpassingen nodig zijn, beleeft de leerkracht dit vaak als een stapeling van taken, en daarmee als een toenemende belasting. Soms uit zich dit door de behoefte van de leerkracht aan steeds meer orde en rust in de klas, om de controle te kunnen houden over alle verschillende activiteiten die gelijktijdig plaatsvinden. Met het toenemen van de organisatorische belasting van de leerkracht, blijft er minder tijd en energie over voor het ter plekke inspelen op specifieke behoeften van leerlingen op het moment dat die zich aandienen.

Het methodegestuurde onderwijsconcept is begrensd in haar capaciteit om kinderen met andere onderwijsbehoeften op te nemen.

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van OBS IJplein weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de lesmethode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

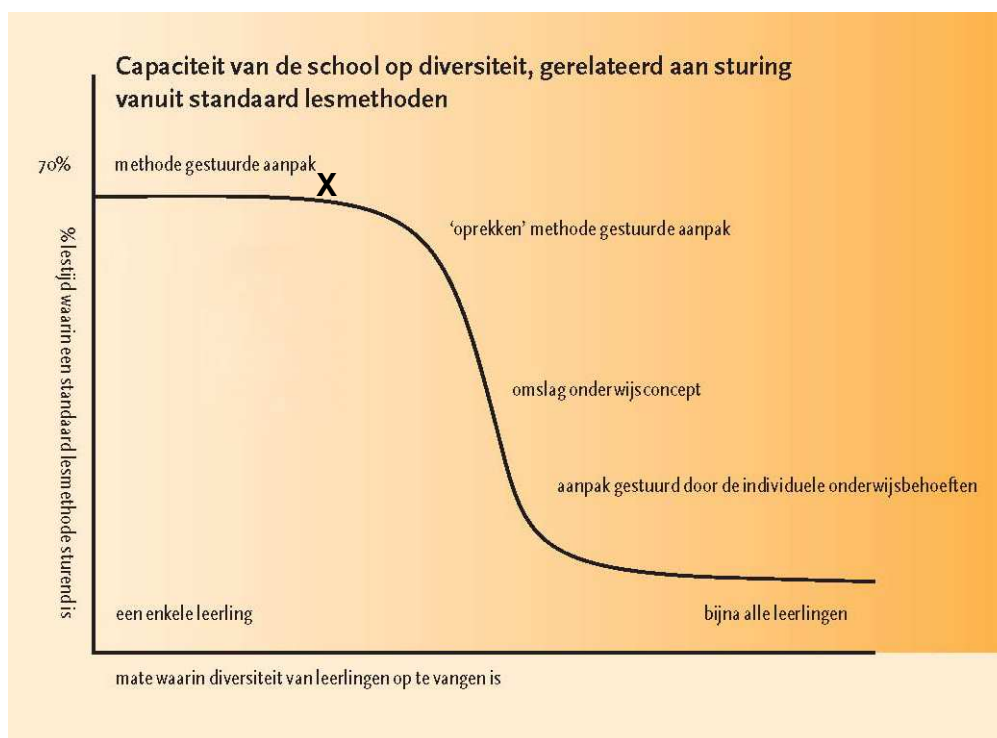
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij het leerstofjaarklassensysteem met een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methodegestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de klas.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs wil kunnen bieden.
- De leerlingpopulatie van de school steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op of onder de gebogen lijn.

IJplein bevindt zich op positie **X**

Argumentatie voor deze positie:

Het onderwijs op OBS IJplein is nog hoofdzakelijk methode gestuurd. De leerkracht bepaalt en het leren gebeurt hoofdzakelijk klassikaal. Het werken met het DI-model maakt het mogelijk om te differentiëren in 3 instructie niveaus. Dit wordt goed toegepast door de hele school. De nadruk ligt op gestructureerde opdrachten en de leerkracht bepaalt de prestaties. Als basis voor de beoordeling wordt een gelijke normering gebruikt en niet de beginsituatie van de leerling is de norm. Voor de leerlingen met een eigen leerlijn wordt de normering voor deze leerlijn gebruikt. Dit is vooral hetgeen in de methodes wordt aangeboden. De leerkracht beoordeelt. Het onderwijs wordt met de leerlingen geëvalueerd, zoals wordt aangegeven bij de werkwijze van het DI-model.

Groeimogelijkheden voor wat betreft het schoolconcept:

OBS IJplein besteedt gemiddelde tijd aan de leerlingenondersteuning. De school biedt structuur en het team heeft oog en hart voor die leerlingen voor wie het allemaal niet vanzelf gaat, echter dit heeft zijn grenzen. De school investeert veel om leerlingen voor de school te behouden en moet incidenteel constateren dat zij handelingsverlegen is en een andere speciale onderwijssetting voor de leerling beter is. De afgelopen 3 jaar komt verwijzing naar SBO bijna niet voor en worden er gemiddeld 2 kinderen per jaar verwezen naar SO.

Aangegeven wordt dat op het gebied van gedragsproblematiek veel aandacht nodig is en dat er af en toe stevige problematiek voorkomt.

Er wordt veel aandacht besteed aan het pedagogisch klimaat en met name de creatieve vakken, zoals theater en techniek zijn hierin van belang. Vanuit de Interne Begeleiding is er veel aandacht voor Handelingsgericht werken (HGW).

Voor het team van IJplein ligt het voor de hand om het handelingsrepertoire verder uit te breiden, maar dan wel gericht op de praktijk die op dit moment in de school voorkomt. Kennis over allerlei opvattingen en aanpakken rond onderwijsondersteuning kan voor de school invulling geven om in toenemende mate aan kinderen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs te kunnen bieden. Zoals het onderwijs nu wordt gegeven is de methode leidend, je kan je afvragen of je dan wel voldoende rekening kan houden met de onderwijsbehoeften, de leerstijl en talenten van de kinderen. Bij toenemende differentiatie zou de methodesturing meer losgelaten kunnen worden en op een natuurlijke manier kunnen omslaan naar sturing vanuit de onderwijsbehoefte (met gebruik van methoden). In combinatie met het verder uitbouwen van het coöperatief leren liggen hier voldoende kansen.

Grenzen voor wat betreft het schoolconcept:

Waar de grens in de ondersteuning ligt, wordt op schoolniveau per individuele casus bepaald. De school werkt met onderwijsassistenten om meer extra ondersteuning te realiseren, de meeste tijd hiervoor is ingeruimd voor de onderbouw.

Een duidelijke grens voor de ondersteuningsmogelijkheden is niet te geven. Iedere casus staat op zichzelf. Algemeen beeld is dat het onderwijs en de veiligheid binnen de groep en de school er niet onder mogen lijden. Het team is van mening is dat onderwijs in principe zo thuisnabij mogelijk moet kunnen plaatsvinden en staat in principe open voor meer diversiteit op school, mits er voldoende deskundigheid is met voldoende middelen. Of Passend Onderwijs dit biedt wordt echter betwijfeld.

De benadering van het onderwijsprogramma op IJplein start vanuit de traditionele opvattingen van het leerstofjaarklassensysteem. Indien nodig, onder andere naar aanleiding van de leerling- en groepsbesprekingen, gaat het team vervolgens verder in het zoeken naar mogelijkheden om aan verschillen tussen leerlingen recht te doen, bijvoorbeeld door te werken met het DI-model, groepsplannen en het 'Zelfstandig Werken'. Het werken met individuele handelingsplannen zijn incidenten en extra ondersteuning binnen het groep(handelings)splan wordt door de leerkracht zorgvuldig uitgevoerd.

Uit de combinatie van de eerstgenoemde groeimogelijkheid en de aangegeven grenzen komt een punt naar voren waarover het team verder kan gaan in haar gedachtenontwikkeling over Passend Onderwijs.

3.2 Groeimogelijkheden en grenzen v.w.b. voorzieningen op de vijf velden

In het licht van Passend Onderwijs kunnen vier schoolprofielen⁵ binnen het regulier basisonderwijs worden onderscheiden, te weten:

1. de *netwerkschool*
2. de *smalle ondersteuningsschool*
3. de *brede ondersteuningsschool* en
4. de *inclusieve school*.

Onder deze vierdeling van schoolprofielen ligt een dimensie die loopt van gesegregeerd ('exclusie') naar geïntegreerd onderwijs ('inclusie'). In andere woorden: de netwerkschool profiteert adequaat en optimaal van de geïnstitutionaliseerde speciale (onderwijs)ondersteuning binnen andere instellingen, zoveel mogelijk gelegen in de directe omgeving van de school. Deze is aanwezig in andere speciale scholen, of in gespecialiseerde zorginstellingen als een revalidatiecentrum. Op de inclusieve school daarentegen is in principe alle speciale onderwijsondersteuning 'in huis' aanwezig om zorgleerlingen te kunnen handhaven, mede door een vaste partnerrelatie met zorginstellingen buiten het onderwijs zoals het genoemde revalidatiecentrum.

De schoolprofielen kunnen ook benaderd worden vanuit een 'ontwikkelingsperspectief', waarbij de netwerkschool als beginfase en de inclusieve school als eindfase wordt gezien. Op die manier kunnen scholen die zichzelf herkennen in één van de schoolprofielen, de intentie uitspreken om te streven naar een ander, nabijgelegen schoolprofiel.

Bedenk dat deze vier schoolprofielen ideaaltypisch zijn. In de praktijk komen er allerlei (sub)varianten voor die uiteindelijk wel weer zijn te herleiden naar één van bovenstaande schoolprofielen op het gebied van speciale onderwijsondersteuning. Uiteraard is het schoolprofiel waartoe de school zich ontwikkelt ook geen statische grootheid. Schoolprofielen veranderen met de transformatie van de schoolpopulatie en de schoolkeuzen daaromtrent mee.

Hierna worden de voorzieningen op de school per veld, na een omschrijving, ingedeeld als passend bij een netwerkschool, een smalle ondersteuningsschool, een brede ondersteuningsschool of een inclusieve school. We kiezen een karakterisering die zo dicht mogelijk bij de situatie van uw school komt. De beschrijving in de tabellen betreft dus niet een exacte beschrijving van de situatie van uw school. De volledige tabellen van de prototypes staan in de bijlage bij dit rapport.

⁵ Greven, L.F. en Timmerhuis, A. (2008). *Passend Onderwijs. Kansen in beeld!* Utrecht: Sardes (Sardes Speciale Editie 8).

Veld 1: de hoeveelheid aandacht/handen in de klas

De omschrijving van de huidige situatie past bij het profiel van een netwerkschool.

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
1. Hoeveelheid aandacht en tijd	<ul style="list-style-type: none">• Er is één paar handen in de klas, de lkr zorgt zelf voor bijv. preteaching, werken aan de instructietafel, op tijdelijke basis (een uur per week).• Er wordt gewerkt met de gegeven groepsgrootte (\pm 25 leerlingen).	<ul style="list-style-type: none">• Er is speciale onderwijszorg door lkr/er /onderwijs assistent en/of ib'er, op tijdelijke basis (gedurende enkele uren per week).

De hoeveelheid aandacht, ofwel de 'handen' in de klas is afhankelijk van:

- de beschikbare formatie;
- de organisatie van de groepen in de school;
- de beschikbare handen van buiten de formatie (ouders, stagiaires...).

Veld 2: de onderwijsmaterialen

De omschrijving van de huidige situatie past bij het profiel van een netwerkschool.

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
2. Onderwijsmaterialen	<ul style="list-style-type: none">• Er wordt waar nodig gebruik gemaakt van niveaudifferentiatie in de lesmethoden.• Er is aanvullend remediërend materiaal voor de kernvakken, behorend bij de gebruikte lesmethoden	<ul style="list-style-type: none">• Er zijn onderwijsmaterialen beschikbaar die tegemoet komen aan specifieke didactische kenmerken en speciale pedagogische/psychologische kenmerken (bijv. beloningssysteem)

Veld 3: de ruimtelijke omgeving

De omschrijving van de huidige situatie past bij het profiel van een netwerkschool.

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
3. Ruimtelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none">• Aan de tafel van de zorgleerlingen wordt één-op-één begeleiding gegeven	<ul style="list-style-type: none">• Er is op de gang of een aparte ruimte waar één-op-één begeleiding of begeleiding van een (sub)groepje leerlingen kan plaatsvinden

Veld 4: de expertise

De omschrijving van de huidige situatie past bij het profiel van een netwerkschool.

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
4. Expertise	<ul style="list-style-type: none"> De Ik hebben enige kennis van en competenties op het gebied van speciale onderwijsbehoeften. 	<ul style="list-style-type: none"> De rt'er en/of ib'er hebben enige kennis van en competenties op het gebied van de meest voorkomende speciale onderwijsbehoeften

Eén manier om naar de groei van de expertise te kijken, is door het onderscheid te maken tussen teamexpertise en individuele expertise. De inzet van individuele expertise is altijd zinvol, maar heeft veel meer effect wanneer die ingebed is in een expertomgeving van het team. Bijvoorbeeld een team dat een gezamenlijke expertise heeft op gedrag, weet veel meer opbrengst te halen uit de specifieke expertise van één van de leerkrachten op autisme, dan een team dat géén teamaanpak heeft.

Leerlingen met speciale onderwijsbehoeften hebben een eigen benadering nodig, zonder dat zij zich een buitenbeentje voelen. Wanneer er gewerkt wordt vanuit een methode gestuurd onderwijsconcept levert dit voor leerkrachten een tegenstrijdigheid op. Als leerkrachten werken vanuit de verschillende onderwijsbehoeften van alle kinderen, valt deze tegenstrijdigheid weg. Dit betekent dat leerkrachten in staat zijn op basis van hun eigen professionaliteit de lesmethoden te gebruiken als middel, in plaats van zich te laten leiden door de methoden. Om daartoe in staat te zijn moeten leerkrachten een scala aan pedagogisch didactische aanpakken en werkvormen tot hun beschikking hebben en moeten zij werken binnen een school die een dergelijke aanpak ondersteunt.

Samengevat liggen de groeimogelijkheden voor wat betreft de expertise in eerste instantie bij: De school geeft aan dat zij voor de huidige populatie beschikt over voldoende differentiatiemogelijkheden, incidenteel komen verwijzingen naar een speciale onderwijssetting voor. Echter de school vindt dit niet alarmerend. Wanneer zij toch het gesprek over uitbreiding van haar ondersteuningsaanbod wil voeren kan het zich oriënteren op andere onderwijsvormen. Veelal leidt dit tot inspiratie over mogelijke uitbreiding van het pedagogisch-didactisch arsenaal. Het denken vanuit onderwijsbehoeften en de verdere uitbreiding van het handelingsrepertoire van de leerkrachten, waardoor er stappen gezet kunnen worden in versterking van de onderwijsondersteuning.

Veld 5: de samenwerking met andere instanties

De omschrijving van de huidige situatie past bij het profiel van een netwerkschool.

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
5. Samenwerking met andere instanties	<ul style="list-style-type: none"> De Ik onderhouden contacten met de ib'er om op de hoogte te blijven. 	<ul style="list-style-type: none"> Er is op basis van behoefte samenwerking en afstemming met professionals uit so en zorginstellingen.

De behoefte aan samenwerking met andere instanties groeit mee met de aanwezigheid op school van leerlingen met speciale onderwijsbehoeften.

4. Tot slot

Over het geheel genomen is OBS IJplein te karakteriseren als een **netwerkschool**.

De aangegeven groeimogelijkheden op het algemene onderwijsconcept van de school en op de vijf velden bieden perspectief op een ontwikkeling naar een smalle ondersteuningsschool of op een versterking van het bestaande profiel. Met name uitbreiden van het coöperatief leren in combinatie met het aanbod in creatieve vakken bieden mogelijkheden.

	Netwerkschool	Smalle ondersteunings-school	Brede ondersteunings-school	Inclusieve school
Onderwijsconcept	X			
<i>Onderwijsvoorzieningen:</i>				
1. Handen in de klas	X			
2. Materialen	X			
3. Ruimtelijke omgeving	X			
4. Expertise	X			
5. Relaties	X			

Alle aangegeven groeimogelijkheden bieden kansen om meer leerlingen met speciale onderwijsbehoeften onderwijs te kunnen bieden, maar ook om de 'gewone' leerlingen meer aan hun specifieke onderwijsbehoeften aangepast onderwijs te bieden.

OBS IJplein toont zich net als de andere scholen van Stichting Openbaar Onderwijs Noord een open, gastvrije school die de discussie rond de onderwijssteuning naar aanleiding van de ontwikkelingen rond Passend Onderwijs graag aangaat. Hopelijk ondersteunt dit rapport het team bij deze discussie.

Met dank voor de prettige ontvangst,
Sicco Baas
M&O-groep

Bijlage 1: Enkele landelijke kengetallen

Cijfers schooljaar 2011-2012

Per 100 leerlingen op een basisschool zijn er gemiddeld over het hele land

- ~ 2,7 leerlingen sbo
- ~ 0,5 leerlingcluster 2
- ~ 1,3 leerlingen bekostigingscategorie 1 (langdurig zieken, zeer moeilijk lerenden, cluster 4)⁶
- ~ 0,1 leerlingen bekostigingscategorie 2 (lichamelijke beperkingen)
- ~ 0,2 leerlingen bekostigingscategorie 3 (meervoudige beperkingen)
- ~ 1 leerling met een rugzak cluster 3 of 4
- ~ 0,3 leerling met een rugzak cluster 2

De verblijfsduur van een leerling op het speciaal basisonderwijs is gemiddeld 4 (tot 5) jaar. Het gemiddelde deelnamepercentage aan het speciaal basisonderwijs bedraagt 2,8%. Bij een verblijfsduur van 4 jaar verwijst een basisschool gemiddeld 2,8%: 4 jaren = 0,7% per jaar.

Bij een basisschool van bijvoorbeeld 300 leerlingen kan er gemiddeld per jaar een verwijzing naar het sbo van 0,7% van 300 leerlingen = 2,1 leerling verwacht worden.

De verblijfsduur op het so schatten wij op 5 (tot 6) jaar.

Bij een school van bijvoorbeeld 300 leerlingen zou je dus verwachten dat⁷:

- eens in de drie jaar een leerling verwezen wordt naar cluster 2;
- twee keer in drie jaar een leerling verwezen wordt naar cluster 3;
- een keer in de twee jaar een leerling verwezen wordt naar cluster 4;
- er 1 leerling is met rugzakje cluster 2;
- er 1 leerling is met een rugzakje cluster 3;
- er 2 leerlingen zijn met een rugzakje cluster 4.

⁶ Op grond van de cijfers van 2013 zijn de volgende bedragen aan de orde:

< 8 jaar: categorie 1 € 9.111,00; categorie 2 € 13594,00; categorie 3 € 20.558,00.

> 8 jaar: categorie 1 € 8.385,00; categorie 2 € 14716,00; categorie 3 € 21.595,00.

⁷ Deze aantallen zouden gelden wanneer alle leerlingen via het regulier onderwijs naar het speciaal onderwijs zouden stromen. In werkelijkheid vindt verwijzing soms al plaats vóór dat de leerling een reguliere school heeft bezocht.

Bijlage 2: Speciale onderwijsondersteuning per schoolprofiel

Tabel 1: Speciale onderwijsondersteuning op de netwerkschool

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
1. Hoeveelheid aandacht en tijd	<ul style="list-style-type: none"> Er is één paar handen in de klas, de lk⁸ zorgt zelf voor bijv. preteaching, werken aan de instructietafel, op tijdelijke basis (een uur per week). Er wordt gewerkt met de gegeven groepsgrootte (± 25 leerlingen). 	<ul style="list-style-type: none"> Er is speciale onderwijsondersteuning door rt'er en/of ib'er, op tijdelijke basis (gedurende enkele uren per week).
2. Onderwijs-materialen	<ul style="list-style-type: none"> Er wordt waar nodig gebruik gemaakt van niveaudifferentiatie in de lesmethoden. Er is aanvullend remediërend materiaal voor de kernvakken, behorend bij de gebruikte lesmethoden. 	<ul style="list-style-type: none"> Er zijn onderwijsmaterialen beschikbaar die tegemoet komen aan specifieke didactische kenmerken en speciale pedagogische/psychologische kenmerken (bijv. beloningssysteem).
3. Ruimtelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none"> Aan de tafel van de zorgleerlingen wordt één-op-één begeleiding gegeven. 	<ul style="list-style-type: none"> Er is op de gang ruimte waar één-op-één begeleiding of begeleiding van een (sub)groepje leerlingen kan plaatsvinden.
4. Expertise	<ul style="list-style-type: none"> De lk hebben enige kennis van en competenties op het gebied van speciale onderwijsbehoeften. 	<ul style="list-style-type: none"> De rt'er en/of ib'er hebben enige kennis van en competenties op het gebied van de meest voorkomende speciale onderwijsbehoeften.
5. Samenwerking met andere instanties	<ul style="list-style-type: none"> De lk onderhouden contacten met de ib'er om op de hoogte te blijven. 	<ul style="list-style-type: none"> Er is op basis van behoefte samenwerking en afstemming met professionals uit so en zorginstellingen.

⁸ In deze tabel en de andere tabellen komen meerdere afkortingen voor. Daarbij staat lk voor leerkracht, oa voor onderwijsassistent, ou voor ouder, mll voor medeleerling, rt'er voor remedial teacher, ib'er voor intern begeleider, ab'er voor ambulante begeleider, so voor speciaal onderwijs, lgf voor leerlinggebonden financiering, pgb voor persoonsgebonden budget, ihp voor individueel handlingsplan.

Tabel 2: Speciale onderwijsondersteuning op de smalle ondersteuningsschool

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
1. Hoeveelheid aandacht en tijd	<ul style="list-style-type: none"> • Er is één paar handen in de klas, de lk zorgen eventueel met extra ondersteuning van oa/ou/mlt voor bijv. preteaching, extra leestijd, op tijdelijke basis (enkele uren per week). • Er wordt grotendeels gewerkt met de gegeven groepsgrootte (± 25 leerlingen). • Voor korte perioden kan de groep kleiner worden gemaakt door inzet van oa/ou/mlt; de lk kan dan individuele zorgleerling of subgroep zorgleerlingen helpen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is speciale onderwijsondersteuning door rt'er en/of ib'er, op tijdelijke basis (een enkel dagdeel of enkele dag per week). • Er is speciale onderwijsondersteuning door ab'er (gedurende enkele uren per week).
2. Onderwijsmaterialen	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt gebruik gemaakt van niveau- en tempodifferentiatie in de lesmethoden. • Er is aanvullend remediërend materiaal, behorend bij de gebruikte lesmethoden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn onderwijsmaterialen beschikbaar die tegemoet komen aan specifieke didactische kenmerken (bijv. pictogrammen) en speciale pedagogische/psychologische kenmerken. • Er wordt op projectbasis gewerkt aan het pedagogisch klimaat.
3. Ruimtelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een aparte plek (bijv. prikkelarm hoekje) waar één-op-één begeleiding of begeleiding van een (sub)groepje zorgleerlingen kan plaatsvinden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is op de gang ruimte waar één-op-één begeleiding of begeleiding van een (sub)groepje zorgleerlingen kan plaatsvinden.
4. Expertise	<ul style="list-style-type: none"> • De lk hebben enige kennis van en competenties op het gebied van de speciale onderwijsbehoeften. • Enkele leerkrachten hebben zich verdiept in de meest voorkomende problemen / aandoeningen / stoornissen. 	<ul style="list-style-type: none"> • De rt'er en/of ib'er hebben kennis van en competenties op het gebied van vele speciale onderwijsbehoeften. • Een deel van het team heeft kennis van en competenties op het gebied van de speciale onderwijsbehoeften.
5. Samenwerking met andere instanties	<ul style="list-style-type: none"> • De lk onderhouden contacten met de ib'er om op de hoogte te blijven. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is geregelde samenwerking en afstemming met professionals uit so en zorginstellingen.

Tabel 3: Speciale onderwijsondersteuning op de brede ondersteuningsschool

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
1. Hoeveelheid aandacht en tijd	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn twee paar handen in de klas, door oa, voor aanvullende begeleiding, op tijdelijke basis (gedurende enkele dagdelen per week). • De groepen zijn kleiner. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is speciale onderwijsondersteuning door rt'er en/of ib'er, op semi-permanente basis (gedurende enkele dagen per week). • Er is speciale onderwijsondersteuning door ab'er (gedurende enkele dagdelen per week).
2. Onderwijs-materialen	<ul style="list-style-type: none"> • Er wordt niveau- en tempodifferentiatie toegepast binnen de lesmethoden. • Voor zorgleerlingen zijn er aparte methoden beschikbaar. • Er is aanvullend remediërend materiaal, behorend bij de gebruikte lesmethoden. • Er wordt lesstof aangeboden vanuit leerlijnen die gebaseerd zijn op de kerndoelen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een orthotheek met onderwijs-materialen beschikbaar die tegemoet komen aan specifieke didactische kenmerken, speciale pedagogische/ psychologische kenmerken en fysieke/lichamelijke kenmerken. • Er wordt door de hele school gewerkt met een speciaal programma voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (bijv. Leefstijl).
3. Ruimtelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn aparte plekken waar één-op-één begeleiding en begeleiding van (sub)groepjes zorgleerlingen kan plaatsvinden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een aparte ruimte voor andere functies (bijv. voor verzorging of voor een time-out).
4. Expertise	<ul style="list-style-type: none"> • Meerdere Ik hebben veel kennis en competenties op het gebied van de stoornissen en beperkingen van zorgleerlingen. • Via collegiale consultatie en intervisie blijven Ik scherp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Een groot deel van het team heeft kennis van en competenties op het gebied van de specifieke onderwijsbehoeften van zorgleerlingen. • Experts m.b.t. voorkomende stoornissen en beperkingen zijn direct beschikbaar (bijv. schoolmaatschappelijk werker, logopedist).
5. Samenwerking met andere instanties	<ul style="list-style-type: none"> • De ib'er, rt'er en Ik werken regelmatig samen met professionals van externe instanties (bijv. algemeen maatschappelijk werk, RIAG, GG&GD) 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is op regelmatig samenwerking en afstemming met professionals uit so en zorginstellingen (bijv. gezamenlijke bijdrage aan uitvoering van ihp). • Externe experts zijn op afroep beschikbaar als daar behoefte aan is (bijv. faalangstrainer).

Tabel 4: Speciale onderwijsondersteuning op de inclusieve school

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
1. Hoeveelheid aandacht en tijd	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn twee paar handen in de klas, door lk/oa voor intensieve (één-op-één) begeleiding, op permanente basis (gedurende de gehele week). • Er wordt gewerkt in kleinere groepen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is speciale onderwijsondersteuning door vlk, rt'er en/of ib'er op permanente basis (gedurende alle dagen). • Er is speciale onderwijsondersteuning door ab'er (gedurende enkele dagen per week).
2. Onderwijs-materialen	<ul style="list-style-type: none"> • Zorgleerlingen volgen (individuele) leerlijnen in de kernvakken, gebaseerd op de kerndoelen. • Er zijn onderwijsmaterialen aanwezig met speciale didactische kenmerken, speciale pedagogische / psychologische kenmerken en fysieke / lichamelijke kenmerken, tegemoetkomend aan kindspecifieke belemmeringen (bijv. verpleegmateriaal voor langdurig zieke kinderen). 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is een rijk geoutilleerde orthotheek met onderwijsmaterialen beschikbaar die tegemoet komen aan specifieke didactische kenmerken, speciale pedagogische/psychologische kenmerken en fysieke/lichamelijke kenmerken • Er wordt door de hele school gewerkt met een speciaal programma voor de sociaal-emotionele ontwikkeling (preventief pedagogisch schoolklimaat).
3. Ruimtelijke omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • De lokalen zijn aangepast voor leerlingen met speciale bewegingsbehoeften (bijv. rolstoelgebruik), de lokalen zijn ruim bemeten, bieden deelruimtes voor diverse activiteiten. 	<ul style="list-style-type: none"> • De binnen- en buitenruimte zijn volledig aangepast voor leerlingen met speciale bewegingsbehoeften (bijv. rolstoelgebruik, time-out), voor speciale verzorging (bijv. revalidatie, fysiotherapie) en voor speciale leerbehoeften (bijv. schooltuin). • Er zijn meerdere aparte ruimtes met een eigen functie (bijv. voor time-out).

Veld	Setting	
	Binnen de klas	Binnen de school
4. Expertise	<ul style="list-style-type: none"> • De Ik zijn experts op het gebied van speciale onderwijsbehoeften. Daartoe zijn scholings- en certificeringstrajecten gevolgd (bijv. akte so en master SEN). • De Ik laten zich voortdurend bijscholen, m.b.v. coaching en 'training on the spot' (video-interactie-begeleiding). • Via externe audits/ex ante inspectiebezoeken blijven Ik scherp. 	<ul style="list-style-type: none"> • Het gehele team heeft kennis van en competenties op het gebied van de specifieke onderwijsbehoeften van de zorgleerlingen. • Experts vanuit meerdere disciplines met betrekking tot alle voorkomende stoornissen en beperkingen zijn direct beschikbaar (bijv. schoolmaatschappelijk werker, orthopedagogisch specialist, logopedist, kinderfysiotherapeut, schoolpsycholoog). • Er is een ouderconsulent die belangen behartigt van ouders, hen wegwijs biedt in de 'wereld die zorg heet' (bijv. bij aanvragen Igf/pgb).
5. Samenwerking met andere instanties	<ul style="list-style-type: none"> • De ib'er, rt'er en Ik werken intensief samen met professionals van externe instanties (hogescholen en universiteiten), benutten nieuwe wetenschappelijke inzichten en evidence based behandelingsmethoden (na raadpleging databank Effectieve jeugdinterventies*). 	<ul style="list-style-type: none"> • Er is op structurele basis intensieve samenwerking en afstemming met so en andere zorginstellingen (ook met Bureau Jeugdzorg) voor alle zorgleerlingen (bijv. gezamenlijke bijdrage aan uitvoering van ihp). • Externe experts zijn op afroep beschikbaar (bijv. speltherapeut, faalangstrainer, maar ook wijkagent, wijkverpleegkundige/schoolarts, leerplichtambtenaar). • De school biedt i.s.m. instellingen aantrekkelijke (opvoedings)cursussen aan voor ouders.

* Op de webpagina www.jeugdinterventies.nl van het NJi (Nederlands Jeugdinstituut) wordt bijgehouden wat in de speciale onderwijszorg werkt, wat wetenschappelijk bewezen is in de praktijk.